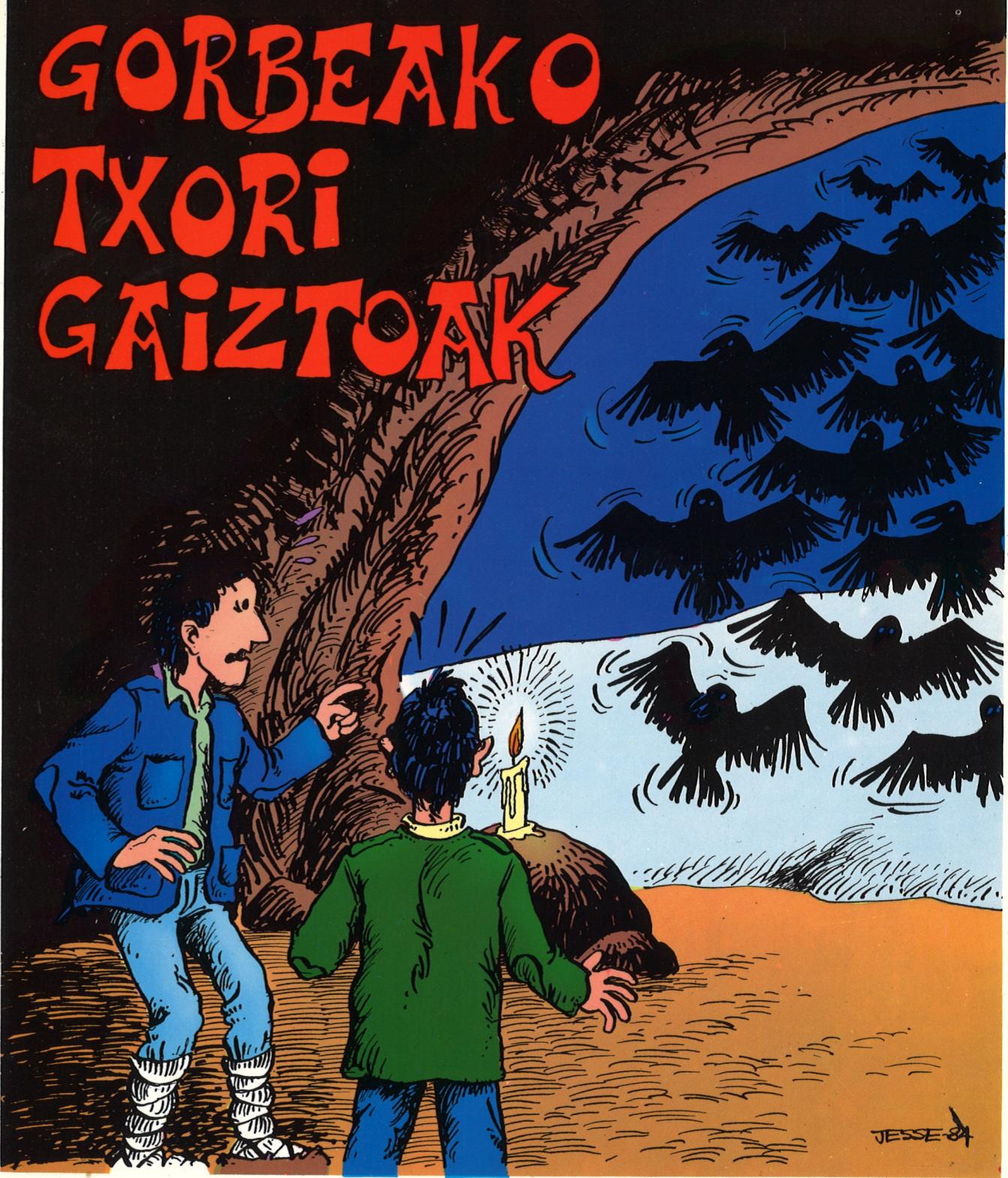

GORBEAKO TXORI GAIZTOAK

GORBEAKO TXORI GAIZTOAK

JUAN MANUEL ETXEBARRIA

TXORI GAIZTOAK eta ARTZAINAK

Eragilea: Fermín Iraolagoitia

Egilea: Juan Manuel Etxebarria Ayesta

Marrazkilaria: Jesús Antonio Ruiz

Margoa: Ernio, S. L.

Depósito Legal: BI-255-84

Argitaratzalea: IKA, Euba. Tnoak: 673 04 86 - 673 18 50

Argitaletxea: Ibaizabal

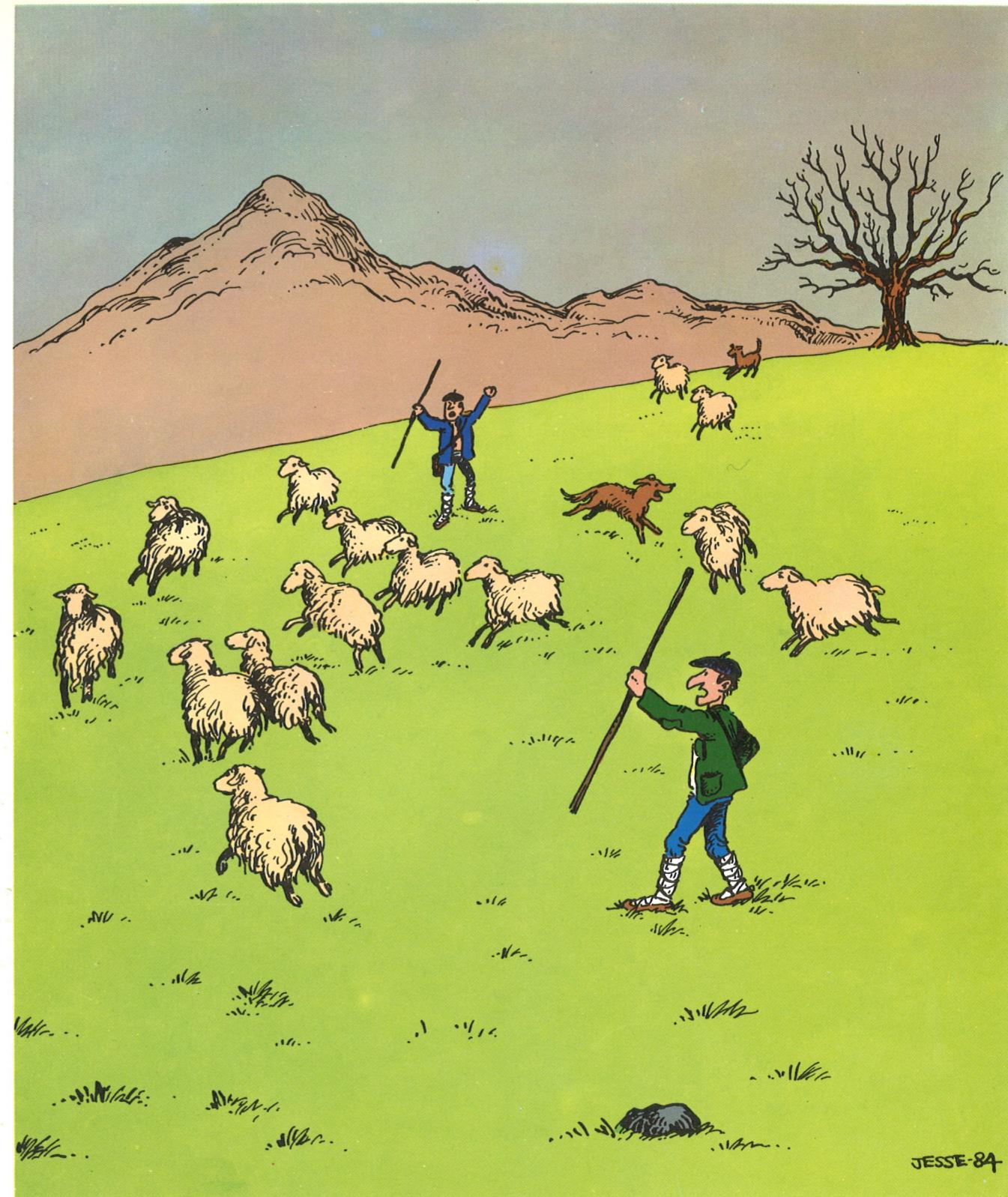
Negu gogor bateko egun baten, artzain bi ebilzan Gorbea ingurutik ardiak batzen edurtzaren batek goietan harrapatu ez egiteko.

Ardiak negu partean esnea erasterik ere ez dauki lez, zabalik ebilzan han, hor, hemendik eta artzain bioi, txakur on eta guzti asko kostatu jaken danak pilatzen.

Gaba-iluntzerako ardi guztiak baturik eukiezan eta etxerantz etozentxapa-txapa!

Eratsi: Batu.

Txapa-txapa: Arin-arin.

Halako baten, plast!, plast!, plast!, edurra hasi zan eta gure artzainak txakurrekaz ardiak ai-datu, eta ahalean etozan.

Baina edurra zuria dala baltza da eta danon ibilpiderako oztopoa bada ardientzat askoz gehiago lana ertzak edur bolaz betetzen jakezalako euren txanka meheak edurrean barruraino sartuz.

Gorbeako puntea zurituz joian eta gure artzainak geroago eta larriago gaba-iluntza iluna eta edur zuriaren bitartean.

Txanka: Hanka.

Artzain zaharrenak, bere nekea eta ardurea adierazi barik badinotso gazteari:

—Gaur etxera helduko ete gaituk?

—Lurmen bada bai!

—Ba, ez jakiat ba, edurra okerra dok eta ez jaukak geratzeko asmorik!

—Bai, gizona, bai! ez hadi arduratu, hau edur hau goitik-behetik helduko gozak etxera!

—Ez jakiat ba! Hi gazte eta zoro hago orain-dino!

Adierazi: Agertu.

Lurmen: Edurra urtutako lurra.

Goitik behetik: Gaitik.

Halan eta guztiz ere aurrera egin eben eta ibili eta ibili Gorbeapeko Lekanda-haitz ingurura heldu ziran.

Edurra goien-behean eta geroago eta zarra-tuago eragoion, oinaztua eta trumoia ere sarriegi gauza onerako.

Zer ordu zanik ere ez ekien eta halako baten ez ekien nondikoak baina abemarietako kanpaiak entzun ebezan. Kanpaiok entzutean ohitura zan legez, txapela kendu eta angelus arrezeteari emon eutsien joanean-joanean denporarik galdu ez egi-teko.

Goitik-behetik: Gaitik.
Eragoion: Egiten ebilen.

Ibiliak ibilita eta ahal dan guztiak eginda ere, ezin eben gehiago. Ardiak narraz joiazan edur bolaz josita eta beee! errukarriak dariola.

Ardiak ez eze, artzainak ere guztiz nekaturik egozan eta ez zaharra ez gaztea ez ziran gauza aurrrera egiteko. Orduan artzain zaharrak badinotso gazteari:

Josita: Beteta.
Gauza: Kapaz.

—Hi! aurrera egitea alperrekoa dok. Hementxe aurrean jagok Supilaur kobia eta bertara joan beharko joaguk ardi eta guzti!

—Ba, derrigorra badok, joan egin beharko joaguk.

—Bai, mutil, bai, bizia bat baino ez dok eta hor pasauko joaguk gaba.

Esan eta egin, ozta-ozta baina azkenean heldu ziran kobara. Kobea handia zan eta danak sartu ziran barrura. Ardiak beee! egiteari itxi eta lanak astintzen hasi ziran edur bolak botateko.

Ozta-ozta: Asko kostata.
Astindu: Batera-besteraka.

Artzain biak ere nasaiago egozan leku onetik libratu ziralako eta euren morral eta zakutoatatik zeozer atera, afari antzeko bat egin eta lo apur bat egiteko etzatera joiazan.

Artzain zaharrak, ohitura zan lez, San Blasetako kandela bedeinkatu bat eroaten eban beti bere moralean oinaztua eta trumoia zanerako, eta hartu kandela hori, biztu eta kobako etaka-atakan itxi eban gaba bake bakean igaroteko.

- Morral:** Lepoko zakua.
Zakuto: Zaku txikia.
Ataka: Atea.
Igaro: Pasatu.

Gaba luze haretan ia-ia begirik ere ez eben itxi artzainok baina goizalderako loak botan ebazan biak.

Goizean iratzartu egin ziran baina ez berez ardiene zaratetara baino.

Otsoren bat hurreratu ete zan egozan baina ez, ez egoan ez otsorik ez ezer.

Gerotxoagoan ere ardiak salto baten hasi ziran. Barriro ere begiratu eta ezer ere ez.

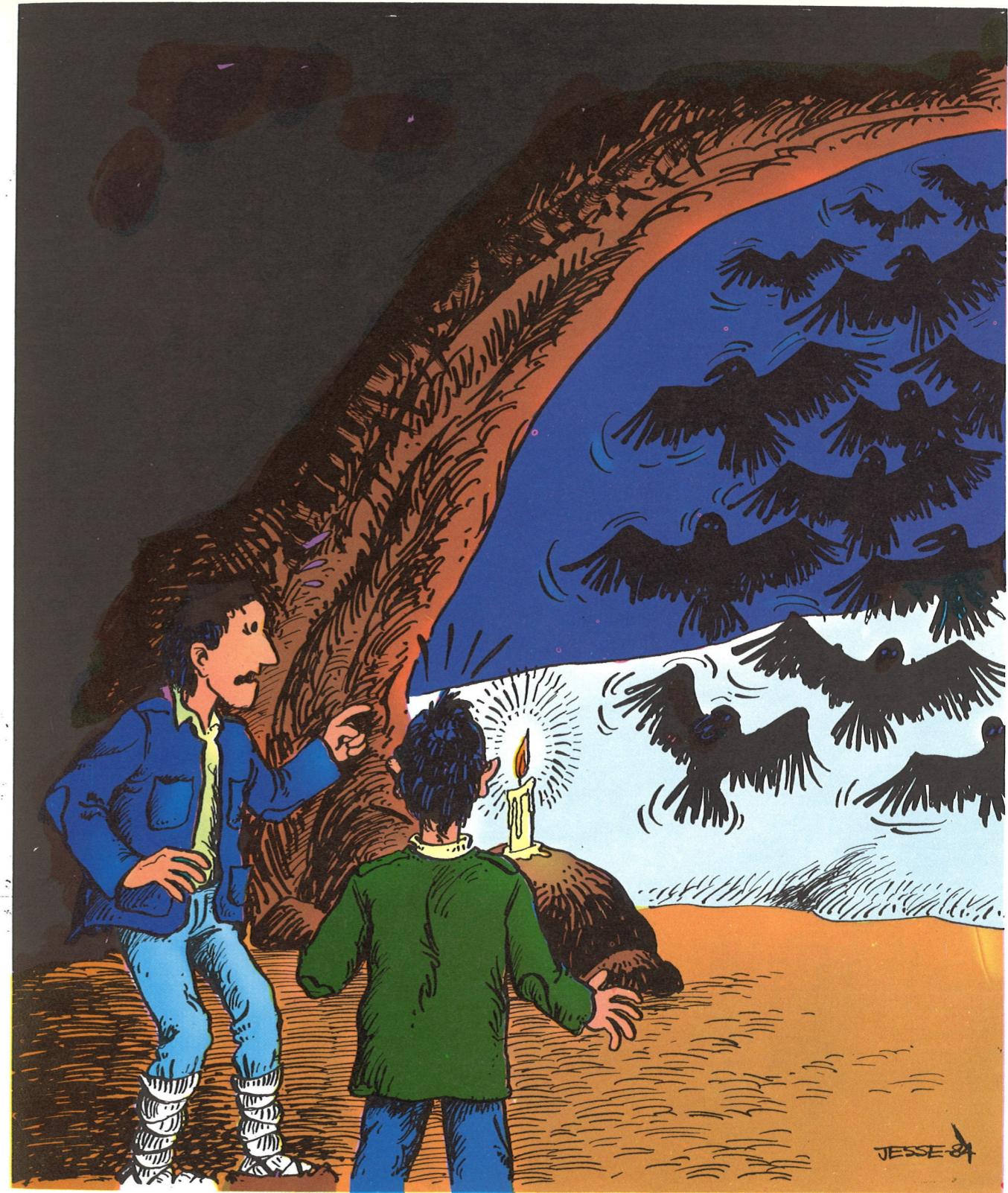
Loak bota: Loak hartu.

Ardiak artega ikustean, badezpada artzain biak kobaren atakan jarri ziran kandela biztuaren ondoan.

Handik lasterrera, non ikusten dabezan bildurgarrizko txori baltz batzuk kobara sartu gurean!

Artzain gaztea uleak arteztuta egoan baina artzain zaharra laster konturatu zan zertzuk ziran eta esan eutsan gazteari:

—Ez hadi ikaratu, mutil! Horreek txori baltzok “parte txarrekoak” dozak eta gabaz kanpotik ibilten dituk abemarietako kanpaietatik hasi eta harri-kanpaietararte, baina gaur ezin izan dozak sartu kobra gu biok kristauak gozak eta. Gainera hau kandela hau bedeinkatuta jagok eta horreek txoriok kristau edo kristautasunaren ezaugarri baten aurrean ez jaukiek podererik. Ikusiko dok, guk hemendik hanka egiten joagunean, oinaztua lez sartuko dituk barrura.

Parte txarrekoak: Inpernukoak.
Harri-kanpaiak: Goizekoak.
Hanka egin: Alde egin.

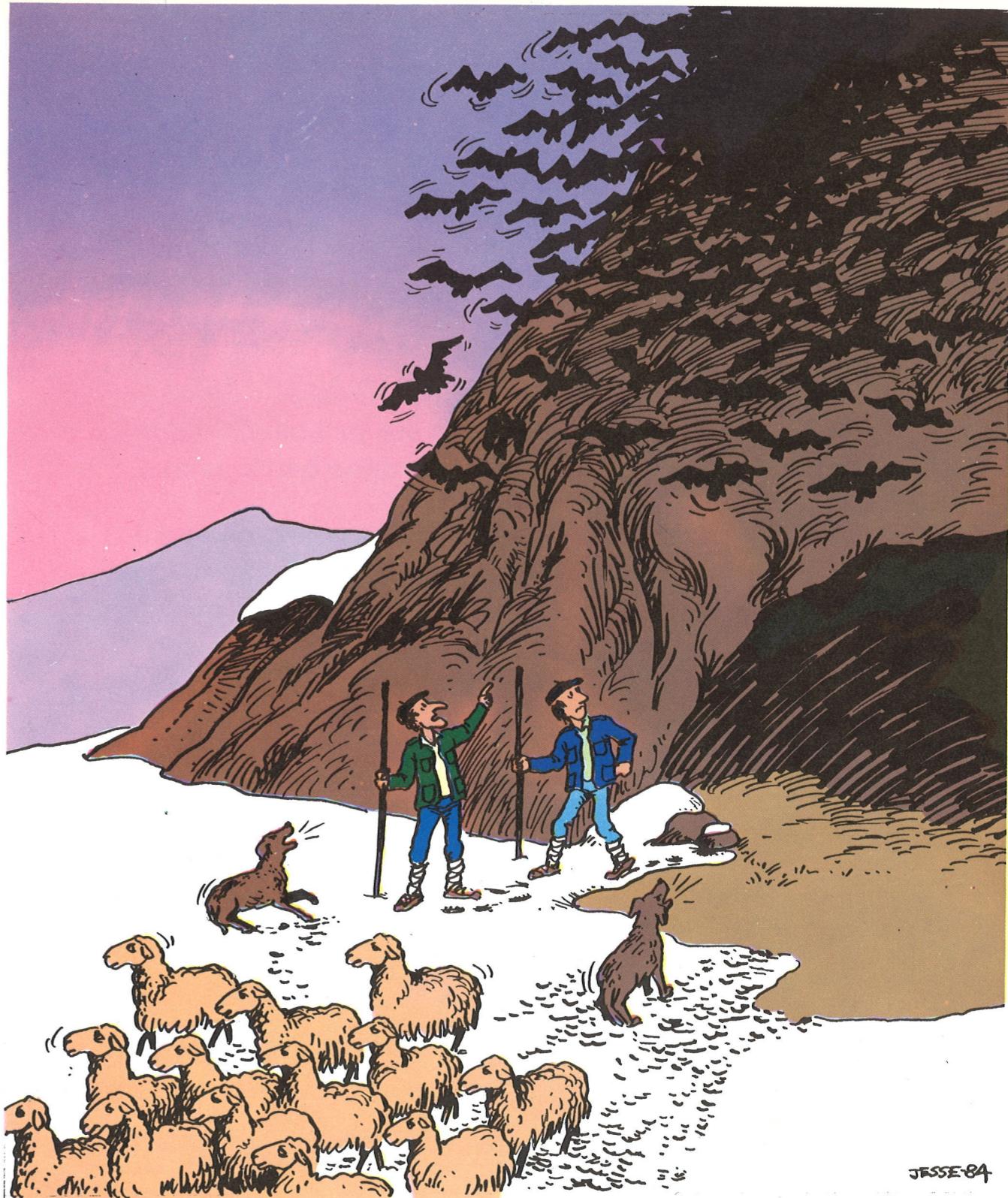

Kanpoan ez zan edurrik eta laino bitargi batzuetatik eguzkiak urten eban.

Edurra apur bat urtu zanean eta lurmen egoala ikusi, artzain biak, hartu ardiok eta etxerantz mobidu ziran.

Supilaur koba itxiaz batera, han agertu zan txori baltz piloa! Ha zan izateko! Han egoan zaratotsa! Hareek ziran hegoen pliplapleoak!

Bitargi: Laino bitarteko eguzkia.

Txori baltzak koba artzain barik eta kandela bedeinkatu barik ikusi ebenean, ez eben behar sartzeko esaterik, ahalean sartu ziran sartu ere.

Artzainak, biak joiazan aitearenka, zaharra, nahiz eta entzutea euki, inoiz ere ez ebalako hola-korik ikusi, eta gaztea, beretzat dana barria zalako.

Joanean-joanean sustu-sartua kenduz-ken-duz joan jaken artzain biei eta egurdi artean heldu ziran etxera ardi eta guzti.

Aitearenka: Aitaren egiten.

Sustu-sartua: Sustu handia.

Artean: Aurrean.

TXORI GAIZTOAK eta ABADEAK

Gorbea azpiko herritxo baten abade bi bizi ziran eta egun baten Gorbea ondoan dagoan Supilaur koba ikusteko gogoa etorri jaken.

Koba hori entzute handikoa zan eta zaharren esateetarik hainbat gorabehera jazotakoa.

Igande arratsalde baten, abade biok, euren eleiz-beharrik eginda gero, koba horretarantz abiatu ziran euren brebiarioak besapean ebezala.

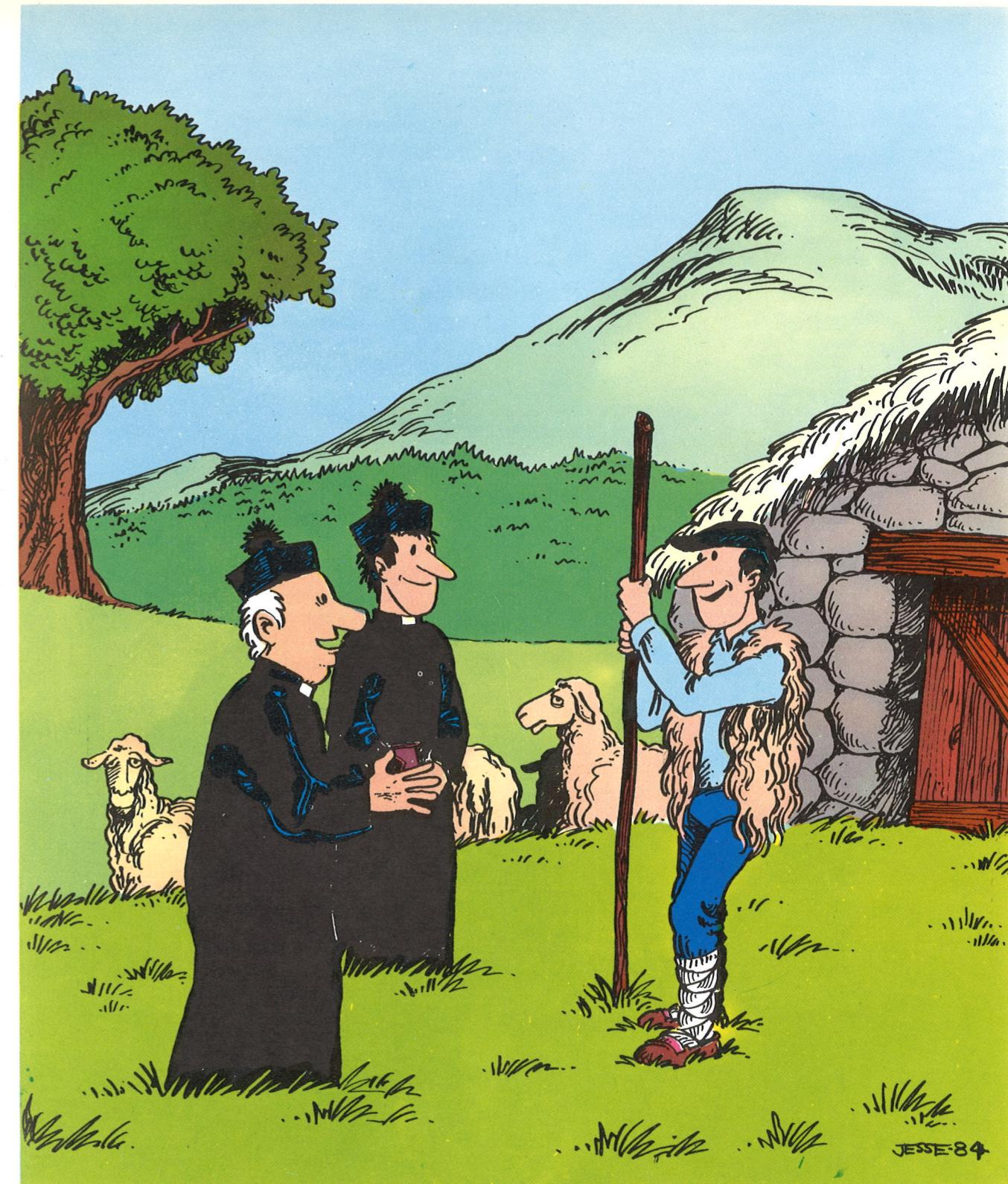
Brebiarioa: Abadeen eguneroko otoitz-liburua.

Bide erdian artzain gazte bat aurkitu eben eta abadeetariko batek esan eutsan:

- Supilaur koba non dagoan badakizu?
- Baina, jauna, jakingo ez dot ba?
- Ba, guk ez dakigu biderik eta geugaz bantzoz asko poztuko ginateke.
- Ba, jauna, hori baino ez bada, pozik lagunduko deutsiet lagundi ere.

Deutsiet: Deutsuet (zuka).

Handik aurrera, hirurak joiazan gora eta gora abadeak itaunka eta artzaina erantzuten mendi kontuan abadeak baino gehiago ekian eta.

Abade biok sotana magalak eskuaz harturik gorago eta nekatuago joiazan, puzka eta puzka bide guztian, orpoetan ur-batuak urtenda.

Magalak: Barrenak.
Ur-batuak: "Anpollak".

Kobara heldu ziranean eta aho ahoan sartu, abadeak ikaratu egin ziran baina artzainak ondo ezagutzen eban lez toki hori, hartu zakutotik kandela bat, biztu argi egiteko eta barrura sartu ziran.

Ikusi, ez eben gauza handirik egiten baina aurrera joiazan artzaina aurretik dala.

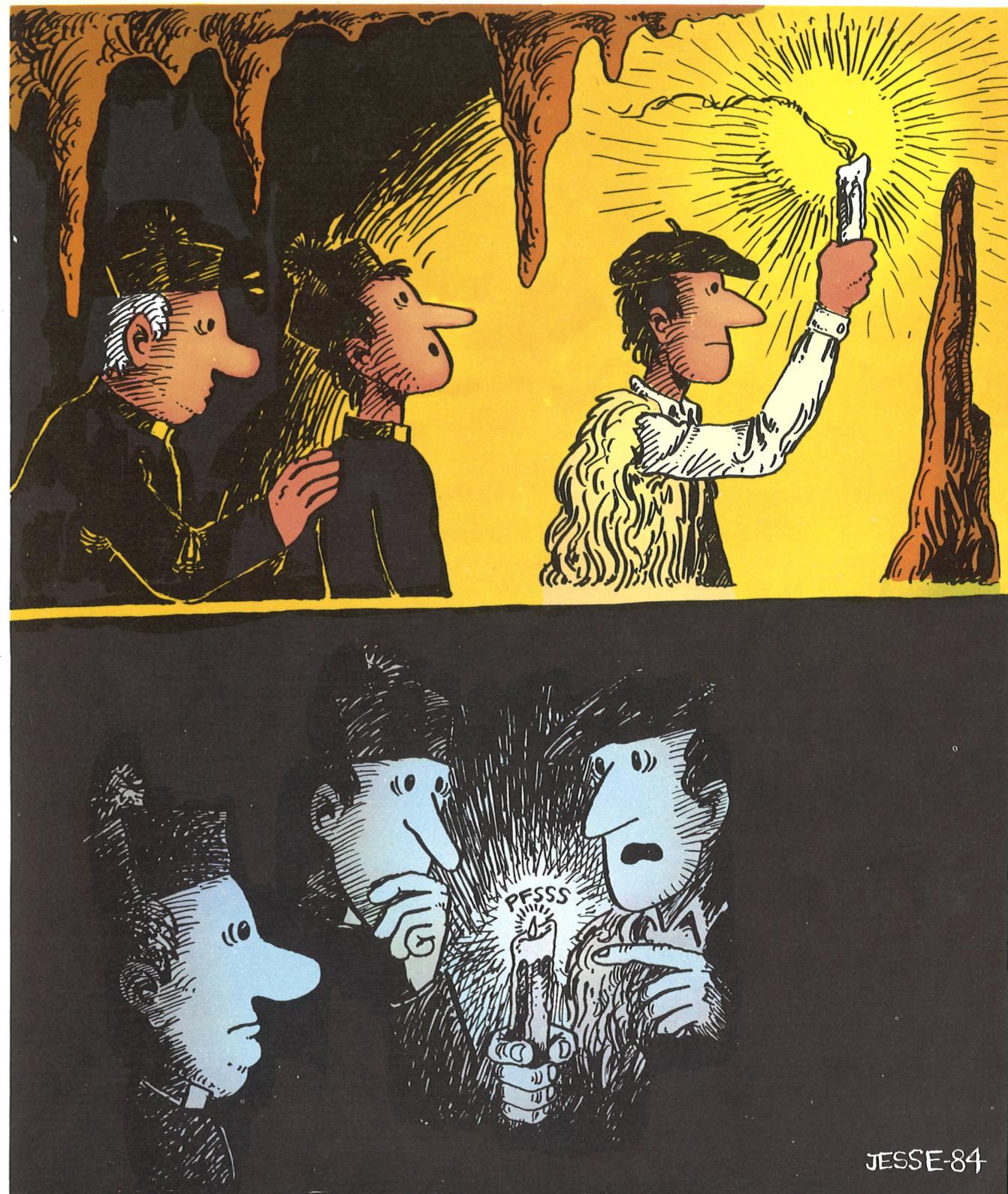
Barruratxu sarturik egozanean, kandelea berez amatau zan eta artzainak esan eutsen:

—Hemendik aurrera ezin gara joan!

—Zergaitik ez ba?

—Ba, nik neuk beti entzun dot kandelea amatzen danean kanpora urten behar dala eta ez dot entzun inor aurrerago joan eta biziagaz urten dauanik.

—Holam bada, goazen kanpora bake bakean!
—inoen abade biak.

Kanpora urten ebenean kobaren atakan jarri ziran zigarro bat erreaz-erreaz ingurumariko ikuspegi ederra gozatzeko.

Itxasorainoko guztia ikusten zan eta denbora igarri ere egin barik joan jaken.

Iluntze aurretxuan etxerantz mobidu ziran eta hirurak hiruretarra baetozent mendia behera.

Ingurumari: Inguru.

Mendia behera: Menditik behera.

Artzainaren txabolara heldu ziranean abade gazteak esku biak burura eroanik badino:

—Ene! brebiarioa ahaztu dot kobaren ataka atakan!

—Jauna, ez beite arduratu neu joango naz eta berorrek ez bedi odol txarrik egin! —erantzun eban artzainak.

—Bai, baina ia gaba da eta haronakoa egin orduko gautu egin behar deutsu!

—Ez beite ikaratu, guk artzainok begiak itxita ere badakigu bidea.

Beite: Zaitez (zuka).

Bedi: Egizu (zuka).

Odoltarra egin: Larritu.

Haronakoa: Hara eta honakoa.

Artzaina orpoetan har barik joan zan joan ere kobarantz baina heldu orduko gautu egin jakon. Hainbat eleizetako abemariak ere entzun ebazan eta errezzatu ere bat baino gehiago.

Kobara heldu zanean, han egoan brebiarioa baina ez bakarrik, kobaren ataka guztia txori baltz endemoniñoz beterik ez eban ikusi ba!

Ha zan izatekoa! Sekula ere ez eban ikusi halakorik eta bildurkilik egoan gure artzain gizajoa.

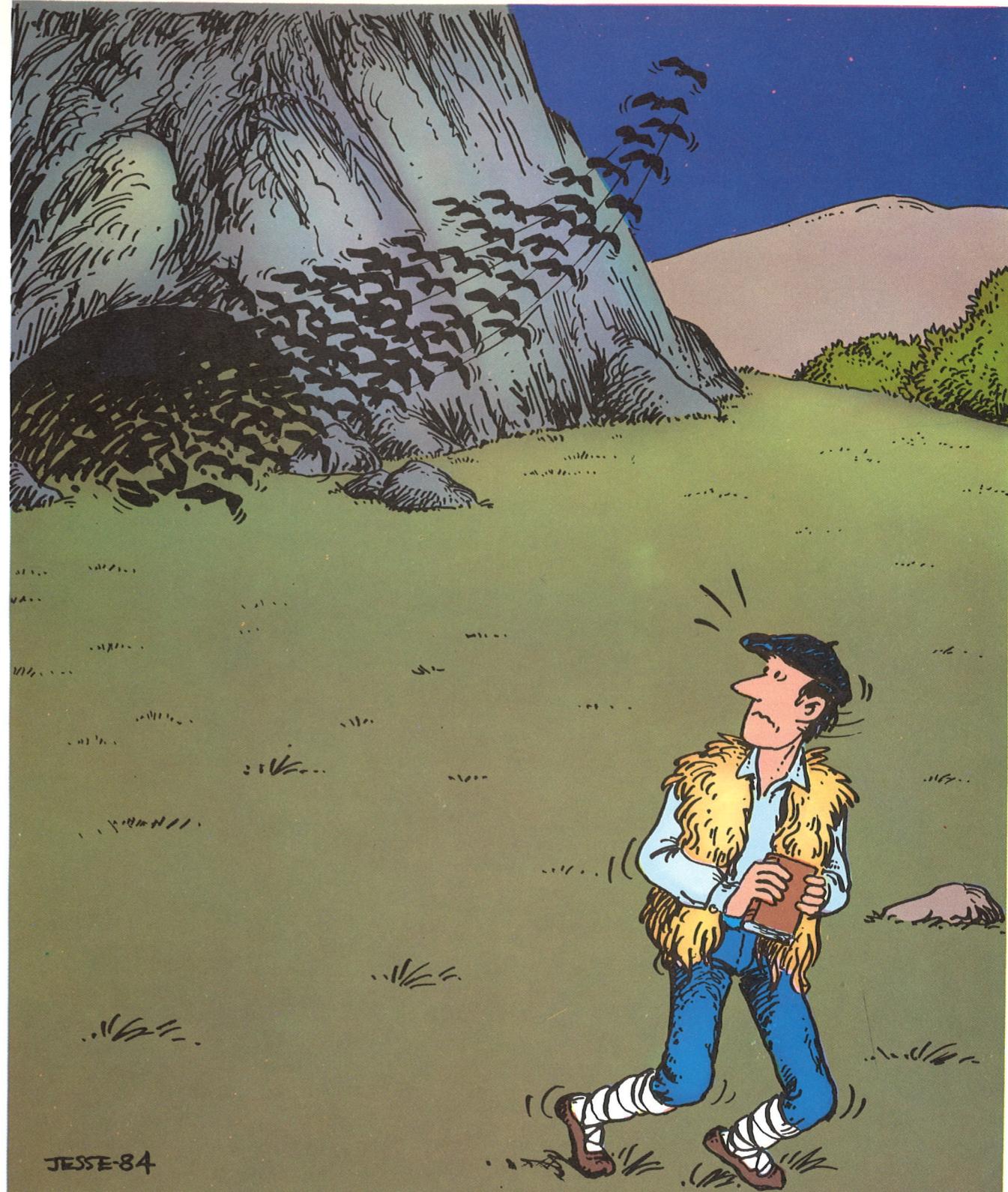
Orpoetan har barik: Arin.
Endemoniño: Handia.
Sekula: Inoiz.
Bildurkilik: Bildurrez beterik.

Halan eta guztiz ere, hartu brebiarioa eta pausu batzuk emon ebazanean, txori baltz endemoniñook guztiz kanpora urten eben errasturik itxi barik.

Artzaina harriturik egoan, ezer ulertu ezinda. Inguruetara ondo begiratu eta txoriok barriko etorrian ere, brebiarioari esku biekaz heldurik mendia behera etorren.

Etorrian: Zein etorri.

Txabolara heldu zanean han egozan abade biok sutondoan ezarrita eta brebiarioa ahaztu ebanak badinotso:

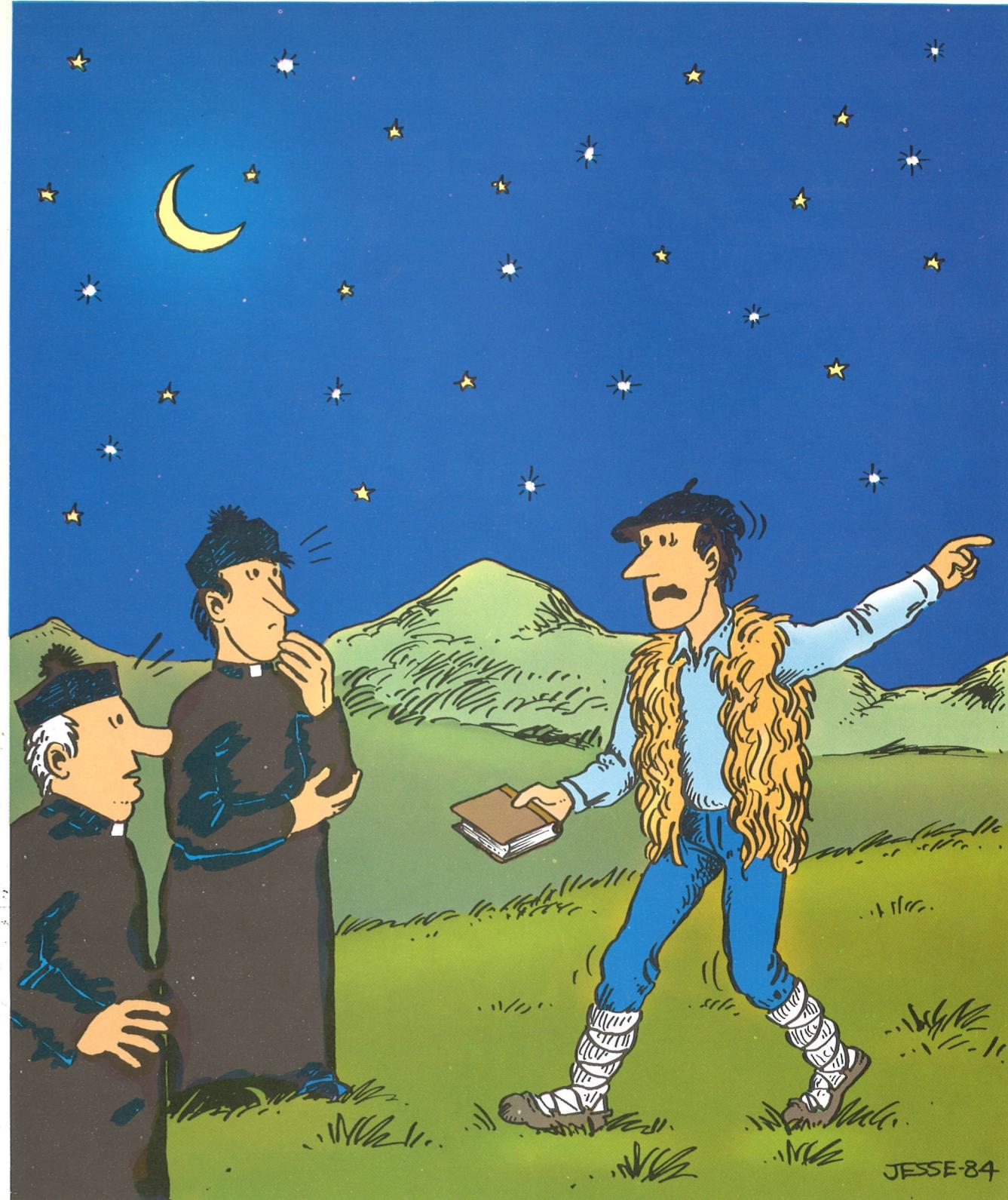
—Arin ere egin dozu haronakoa?

—Bai, jauna, baina zer jazo jatan baleki!

—Zer?

—Ba, kobaren atakan txori baltz pilo bat aurkitu dot urten gurean eta urten ezinik, baina ez dira izan parte oneko txoriak, sekula ikusi bakoak izan dira, eta eskuetan dakardan liburu hau hartu eta mobidu nazanean oinaztua legez urten dabe danak kanpora.

Baleki: Bazenki (zuka).

Hori entzutean, abade zaharrenak, artzainari lepotik eskua bota eta esan eutsan:

—Ez ikaratu! Horreek txoriok “parte txarrekoak” dira. Abemarietatik harri-kanpaietara bitartean ibilten ei dira. Bainaz ez bildurtu! Horreek parte txarrekook animalia askoren itxuran agertzen ei dira baina kristau edo kristauen ezaugarri baten aurrean ez daukie podererik eta ezin dabe ezer egin. Zuk koba aurrean ikusi dozuna ez da horixe baino. Brebiarioa otoitz liburu bat da eta ataka atakan egon danez, ezin izan dabe urten kanpora txori baltzok.

—Ba, horixe jazo da, berorrek esan dauan letxe! Hau guzti hau jakin izan baneu ez nintzan bildurtuko, ez horixe!

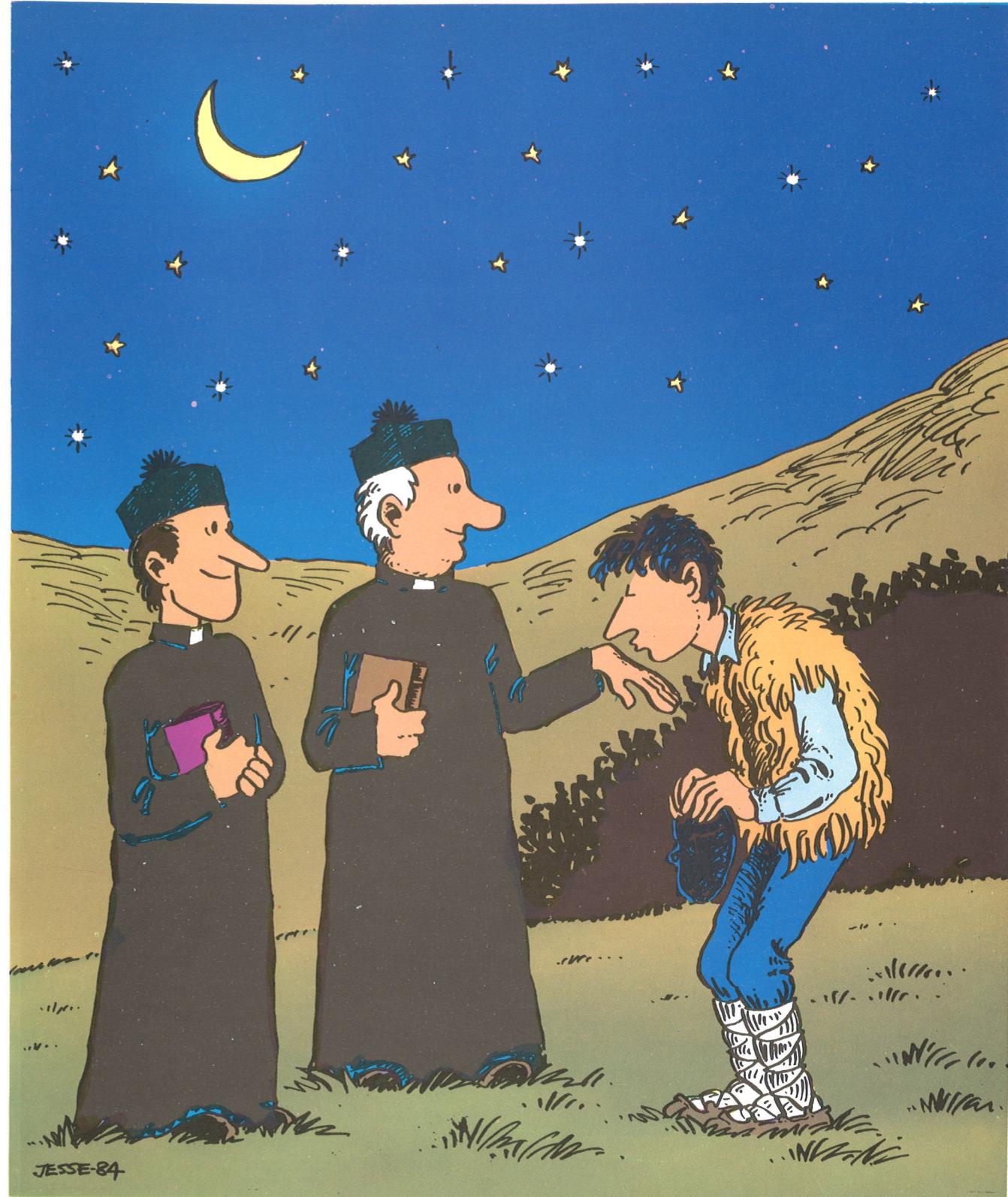
Ezaugarri: Zeinale.

Dauan: Dozun (zuka).

Letxe: Legez.

Jazoak jazota, hirurak egozan pozez beterik.
Abadeak euren esker ona agertu eutsen artzainari
eta artzainak ohitura zan legez txapela kendu, es-
kuan mun emon eta beste baterarte agurtu ebazan
abade biok.

UMEENTZAKO IPUIN-TXORTA

- 1.—MARI ANBOTON ETA GORBEAN, Juan Manuel Etxebarria
- 2.—BAKOITZARI BERA, Ramón Etxebarria
- 3.—TXOLINTXU ETA NEKANETXU, Bibiñe Pujana - L. C. Abeal
- 4.—KARRAMARROEN IBILALDIA, Félix Zubiaga
- 5.—FRAKOTE IKERLARI, Ana Arruza
- 6.—MARI ANBOTOKOREN IBILALDIK, Josu Penades Bilbao
- 7.—KUKUMETS, Juantxu Rekalde
- 8.—BASAJAUNAK, Juan Manuel Etxebarria
- 9.—AMAMAREN ABERETXOAK, Bibiñe Pujana
- 10.—LAMIÑAK, Juan Manuel Etxebarria
- 11.—KUKU PASOTA, Félix Zubiaga
- 12.—TXITXIBURRUNTZI ETA ARATOSTE, Bibiñe Pujana
- 13.—HALABEHARREZ MEDIKU, Félix Zubiaga
- 14.—IBANENTZAKO ARGIA APUR BAT, Edurne Urkiola
- 15.—MAINTON ETA PRAISKU, Bibiñe Pujana
- 16.—ABEREAK, Igone Magunagoitia
- 17.—ONDO IKASITAKOAREN AGERBIDEA, Ramón Etxebarria
- 18.—KISMI ETA OLENTZERO, Juan Manuel Etxebarria
- 19.—PERU TA MARIXA, Sabin Barruetabeña
- 20.—PERU TA MARIXA, Sabin Barruetabeña
- 21.—PERU TA MARIXA, Sabin Barruetabeña
- 22.—PERU TA MARIXA, Sabin Barruetabeña
- 23.—ARPEKO MARI, Eusebio Erkiaga
- 24.—SAN MARTINTXO, Juan Manuel Etxebarria
- 25.—PERUTXU ETA JENTILA, Juan Manuel Etxebarria
- 26.—HODEIA ETA ABADEA, Juan Manuel Etxebarria
- 27.—ARGI ETA TXIKO DEABRUAK, Juan Manuel Etxebarria
- 28.—PRAKAGORRIAK, Juan Manuel Etxebarria
- 29.—GORBEAKO TXORI GAIZTOAK, Juan Manuel Etxebarria